

Offentliggjort d. 16. marts 2013

Ægtefællers gensidige forsørgelsespligt ©

*Af advokat (L) Bodil Christiansen og
advokat (H), cand. merc. (R) Tommy V. Christiansen*

www.v.dk

Efter regeringens udspil til en kontanthjælpsreform, således som det er offentliggjort på Beskæftigelsesministeriets hjemmeside (www.bm.dk), er det tanken at sidestille ugifte samlevende med ægtefæller derved, at hvis den ene part har en indtjening, som er tilstrækkeligt til at forsørge begge de samlevende, skal den anden part ikke kunne opnå kontanthjælp.

Det er heroverfor anført, at mens ægtefæller har en gensidig forsørgelsespligt efter loven, gælder dette ikke papirløse samlevende. Der bør derfor ikke tages hensyn til en samlevers indkomstforhold.

Men hvad ligger der egentlig i princippet om ægtefællers gensidige forsørgelsespligt?

Lovgivningen om ægtefæller har tidligere været omtalt på dette sted ud fra forskellige synsvinkler, herunder de generelle regler om ægtefællers formueforhold den 25. marts 2006, den 26. juni.2010 samt den 2. juli.2011, samt mere specielle forhold, eksempelvis vedrørende "Konefinten" den 24. marts 2012 om tilfælde, hvor reglerne anvendes til at bringe familieformuen i kreditorly hos den anden ægtefælle.

Egen formue og egne kreditorer

Udgangspunktet er, at hver ægtefælle har egen formue, samt at hver ægtefælle frit disponerer over egen formue. Dette gælder hvad enten der er særeje eller almindeligt formuefællesskab mellem ægtefællerne. Er manden eksempelvis udearbejdende og tjener

Offentliggjort d. 16. marts 2013

en løn, mens hustruen er hjemmearbejdende (hjemmegående) og passer hus og børn, kan manden som udgangspunkt frit disponere over sine penge. Det er hans penge – og kun hans, selv om der måske er formuefællesskab i ægteskabet. Dette kaldes princippet om særråden.

Køber manden eksempelvis en ny bil på kredit, hæfter hustruen ikke for den gæld, der måtte opstå til bilforhandleren. Det er udelukkende mandens gæld. Dette kaldes princippet om særhæftelse.

Under ægteskabet gælder der således som udgangspunktet samme regler for ægtefæller som for ugifte samlevende. Hver part har egne indtægter og udgifter, egen formue og egne kreditorer. Denne retsstilling betegnes som nævnt som principperne om særråden og særhæftelse.

Ægtefællers gensidige forsørgelsespligt

Disse regler om ægtefællers særråden og særhæftelse brydes blandt andet af reglerne om ægtefællers gensidige forsørgelsespligt.

Den relevante bestemmelse om ægtefællers gensidige forsørgelsespligt fremgår af den såkaldte retsvirkningslov fra 1925. Af den centrale bestemmelse i denne sammenhæng fremgår følgende:

”Det påhviler mand og hustru gennem pengeydelse, gennem virksomhed i hjemmet eller på anden måde, at bidrage, hver efter sin evne, til at skaffe familien det underhold, som efter ægtefællernes livsvilkår må anses for passende. Til underholdet henregnes, hvad der udkræves til husholdningen og børnenes opdragelse såvel som til fyldestgørelse af hver ægtefælles særlige behov.”

Reglen fastslår ægtefællernes indbyrdes forsørgelsespligt.

Bestemmelsen angiver endvidere, at en ægtefælles forpligtelser kan opfyldes *ikke blot* ved pengeydelse, men *også* på anden måde, f.eks. ved arbejde i hjemmet. Er der tale

Offentliggjort d. 16. marts 2013

om ægtefæller, hvor den ene er udearbejdende, mens den anden er hjemmearbejdende (undertiden benævnt hjemmegående), forsømmer den hjemmegående ægtefælle altså ikke sin forsørgelsesforpligtelse ved at varetage det huslige i form af madlavning, vask etc. etc.

Samtidig er reglen neutral i den forstand, at den ikke angiver, hvem af ægtefællerne, der skal tilvejebringe de nødvendige indtægter, eller hvem af ægtefællerne, der som hjemmearbejdende skal udføre det i denne sammenhæng nødvendige arbejde. Det må ægtefællerne selv aftale sig frem til.

Begge ægtefæller er forsørgere efter *evne*. Mangler den ene ægtefælle noget, må den anden ægtefælle træde til. I dette tilfældet fastsætter loven, at ”kan udgifterne til en ægtefælles særlige behov og udgifterne ved de hverv, som denne efter skik og brug og ægtefællernes forhold har at varetage for familiens underhold”, ikke dækkes af det bidrag, denne selv skal yde, er den anden ægtefælle forpligtet til at overlade førnævnte de fornødne pengemidler i passende beløb ad gangen.

Med andre ord: Er eksempelvis manden udearbejdende og hustruen hjemmearbejdende og dermed uden egen indtægt, har hustruen en ret til at få de fornødne penge af manden – men, som det anføres i loven; *i passende beløb ad gangen*. Og loven angiver ikke præcist niveauet på størrelsen af disse beløb. Normen knytter sig til ægtefællernes sociale status og rækker dermed ud over det strengt nødvendige.

Reglen giver derimod ikke den ene ægtefælle ret til en bestemt andel af den anden ægtefælles indtægter.

Reglerne om særhæften brydes endvidere af regler om ægtefællers gensidige hæftelse for indkøb af daglig varer samt køb til dækning af hustruens særlige behov.

Indkøb af daglig varer

Som allerede nævnt hæfter hver ægtefælle kun for den gæld, som den pågældende selv har pådraget sig. Manden hæfter således som udgangspunkt ikke for hustruens gæld og

Offentliggjort d. 16. marts 2013

omvendt. Dette gælder, hvad enten ægtefællerne har særeje eller ej. Hustruen hæfter f.eks. ikke for mandens gæld som følge af hans køb af en ny bil købt på kredit. Dette gælder, selv om der er formuefællesskab mellem ægtefællerne.

Reglerne om, at ægtefællerne hver især kun hæfter for egen gæld, brydes imidlertid af visse regler, der er affødt af den gensidige forsørgelsesforpligtelse.

Eksempelvis kan den hjemmearbejdende hustru (eller hjemmearbejdende mand) købe på kredit hos købmanden til familiens daglige forbrug, herunder eksempelvis madvarer, og med den virkning, at manden hæfter for denne regning. Købmanden kan altså inddrive beløbet hos manden, selv om det er hustruen, der har indkøbt varerne. Og dette gælder, selv om der er særeje mellem ægtefællerne.

Udgifter til hustruens særlige behov

Endvidere kan hustruen foretage indkøb til dækning af sine særlige behov med den virkning, at manden hæfter for regningen. Hustruens særlige behov omfatter udgifter til tøj, kosmetik, medicin, udgifter til frisør og reparation af smykker samt cigaretter og formentlig aerobic, men næppe udgifter til undervisning. Hustruens særlige behov omfatter også sædvanlige læge- og tandlægeregninger. Derimod kan hun ikke afholde udgifter på mandens regning til en kosmetisk fedtsugning. Og en domstol har givet en mand medhold i, at han ikke hæftede for hustruens brystoperation foretaget af skønhedsmæssige grunde i et tilfælde, hvor manden havde indtægt som taxachauffør.

Der er ikke helt symmetri mellem mandens og hustruens rettigheder derved, at manden hæfter for hustruens køb til dækning af hendes særlige behov, hvorimod hustruen ikke hæfter for mandens køb til dækning af hans særlige behov.

Ugifte samlevende har ingen gensidig forsørgelsesforpligtelse

De ovenfor omtalte regler gælder lige så lidt for papirløse samlevende som for naboer.

Offentliggjort d. 16. marts 2013

Der er ikke nogen gensidig forsørgelsesforpligtelse mellem de samlevende. Den ene part, der måtte have en god indtægt, har ikke nogen forsørgelsesforpligtelse over for den anden part, der måtte stå uden arbejde og dermed uden indkomst.

Tværtimod har der gennem tiden efter nogle nu ophævede regler i en del tilfælde været rejst et skattekrav mod kvinden som følge af, at manden betalte deres fælles forbrug. Skattemyndighederne mente – og fik medhold i – at der efter dagældende regler var tale om en skattepligtig gave fra manden til kvinden, selv om kvinden, så vidt det ses af afgørelserne, var hjemmearbejdende. Endvidere kan kvinden ikke med loven i hånd foretage indkøb hos købmanden på den med hende samlevende mands regning.

Låst situation

Hvis regeringens udspil til en kontantreform bliver til lovgivning i den form, som udspillet har nu – dvs. at kontanthjælp til en part i et papirløst samlivsforhold fremover bliver afhængig af samleverens indkomst eller formue - kan det skabe en uheldig situation for den part, der ikke har eget forsørgelsesgrundlag.

Er der tale om ugifte samlevende og lever eksempelvis kvinden uden eget forsørgelsesgrundlag sammen med en mand med indkomst eller formue, er realiteten, at hverken manden eller det offentlige vil have pligt til at forsørge kvinden. Vedtages sådanne regler, kan det offentlige altså melde hus forbi – og det kan manden i førnævnte eksempel også.

— O —